

Κυρίαρχος των πάντων ο μέγας θεός Πρατζαπάτι των Ινδών, πλην όμως τον έτρωγε η μοναξιά. Κάτι έπρεπε να κάνει γι' αυτό. Και έκανε. Γράφουν τα ιερά βιβλία:

«Στ' αλήθεια δεν ήξερε, τι σημαίνει χαρά. Μόνος του, δεν μπορούσε να βρει την χαρά. Χρειαζόταν έναν σύντροφο. Ήταν αρκετά παχύς, όσο μια γυναίκα κι ένας άντρας αγκαλιασμένοι. Χωρίστηκε λοιπόν στα δύο: Σ' έναν άντρα (πάτι) και μια γυναίκα (πάτνι). Γι' αυτό και κάθε άνθρωπος είναι το μισό. Ο πάτι ενώθηκε με την πάτνι κι έτσι δημιουργήθηκαν οι άνθρωποι. Όμως, εκείνη του είπε: Πώς τολμάς να ενωθείς μαζί μου, αφού με έβγαλες από τον εαυτό σου; Για να τον αποφύγει, μεταμορφώθηκε σε αγελάδα. Αμέσως εκείνος μεταμορφώθηκε σε ταύρο. Ενώθηκαν κι έτσι γεννήθηκαν τα βόδια. Εκείνη έγινε φοράδα κι εκείνος άλογο επιβήτορας κι έτσι δημιουργήθηκαν όλα τα ζώα που έχουν στα πόδια τους οπλές. Σε ό,τι κι αν εκείνη μεταμορφωνόταν, εκείνος την ακολουθούσε. Μ' αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκαν όλα τα όντα, ακόμα και τα μερμήγκια».

Μέσα σε λίγες λέξεις, το απόσπασμα αυτό περιέχει όλο το νόημα της θρησκείας των Βεδών: Πανθεισμός και μετεμψύχωση. Ο δημιουργός είναι ταυτόχρονα και το πλάσμα του. Και όλα τα πλάσματα, όλες οι μορφές της ζωής είναι Ένα. Κάθε ον είχε άλλοτε διαφορετική μορφή. Και στο μέλλον θα έχει άλλη. Δεν το καταλαβαίνουμε, επειδή έχουμε ανεπαρκή αντίληψη κι επειδή ο χρόνος επιφέρει επιφανειακές μεταβολές.

Χρειάστηκε μισή χιλιετία, ώσπου η «γνώση» να συναντήσει στην Ινδία τον «αποκρυφισμό» και να κινηθούν μαζί, συμπληρώνοντας η μια τον άλλο. Μετά, ήρθαν οι αιρέσεις, ο αθεισμός και ο Βούδας. Οι Βέδες κατά τους Ινδούς άρχισαν να σχηματίζονται γύρω στα 6000 π.Χ. αλλά στην πραγματικότητα δεν είναι πιο παλιές από το 1600 π.Χ. Η καταγραφή τους ξεκίνησε στα 1000 π.Χ. Των Ουπανισάδ στα 800. Στα 500 π.Χ. είχαν σχεδόν παραμεριστεί. Βέδα σημαίνει γνωρίζω (γιγνώσκω). Το οίδα των αρχαίων Ελλήνων, video στα λατινικά, weise στα γερμανικά, wit και wisdom στα αγγλικά. Ουπανισάδ σημαίνει «κάθομαι δίπλα» (ούπα = δίπλα, σαδ = κάθομαι). Κάθομαι δίπλα στον δάσκαλο, γίνομαι κοινωνός του απόκρυφου, του εσωτερικού δόγματος που ο δάσκαλος εμπιστεύεται μόνο στους καλύτερους μαθητές του.

Βέδα είναι το Βιβλίο της γνώσης. Για την ακρίβεια, τα τέσσερα βιβλία της Γνώσης: Γνώσης των εγκόσμιων (Ριγ-Βέδα), των προσευχών (Σάμα- Βέδα), του τυπικού των θυσιών (Γιατζούρ-Βέδα) και των μαγικών τύπων (Αθάρβα-Βέδα). Καθένα από αυτά δεν είναι τίποτε άλλο από συλλογή κειμένων με ομοειδές περιεχόμενο. Και καθένα από αυτά χωρίζεται σε τμήματα κατά διάφορες μορφές, ανάλογα με την οπτική γωνία εκείνου που τα

επεξεργάζεται. Επικράτησε όμως, κάθε Βέδα να χωρίζεται σε δύο τμήματα: Τις «Βραχμάνες» που σημαίνουν «εμπνευσμένα σχόλια» και τις «Ουπανισάδ». Πλάι τους, οι Ινδοί σοφοί έγραφαν κάποια σχόλια, καθένα από τα οποία ονομάζεται «Σούτρα» (σημαίνει «νήμα» και προέρχεται από το σανσκριτικό «σιβ» = ράβω). Οι «Σούτρα» που αναφέρονται στον θεό του Έρωτα, τον Κάμα, όμορφο σύντροφο της Ράτι (=Ηδονής), απαρτίζουν το πολυσυζητημένο Καμασούτρα που περιέχει ερωτικούς κανόνες αλλά γράφτηκε ανάμεσα στον Δ' και Ζ' μ.Χ. αιώνα.

Σπουδαιότερος από τους συγγραφείς των Ουπανισάδ θεωρείται ο δηκτικός Γιαζναβαλκία που κατηγορήθηκε στην εποχή του ως νεωτεριστής αλλά καταξιώθηκε από τους μεταγενέστερους ως ο θεμελιωτής της «ινδικής ορθοδοξίας». Είχε δυο γυναίκες και μάταια προσπαθούσε να απαλλαγεί από την προσκόλλησή τους επάνω του, καθώς προσπαθούσε να τις εγκαταλείψει και να γίνει ερημίτης. Με τη μια μάλλον τα κατάφερε, με την άλλη, την επίμονη Μαϊτριγί, πιθανότατα όχι, καθώς πειστικά του ζητούσε να την πάρει μαζί του. Βασική προβληματική του ήταν η προέλευση του ανθρώπινου είδους και ο τελικός προορισμός του:

«Ω, σεις που γνωρίζετε το Βράχμα, πείτε μας πώς βρισκόμαστε εδώ; Ποιος μας έφερε εδώ; Ο χρόνος; Η φύση; Η αναγκαιότητα; Η τύχη; Το Υπέρτατο Πνεύμα;».

Υπέρτατο Ον είναι ο Βράχμα, από τον οποίο προήλθε η ομοούσια Τριάδα: Ο ίδιος ο Βράχμα αλλά και ο Βισνού (δημιουργός) και ο Σίβα (εξολοθρευτής), τρία σε ένα. Η μετά τον θάνατο μετενσάρκωση γίνεται για να τιμωρηθεί η ψυχή που όμως μπορεί να απαλλαγεί από την ποινή με τον ασκητισμό, οπότε επιστρέφει στο Υπέρτατο Ον, ενώνεται με αυτό και παραμένει σε αδρανή αυτογνωσία (νιρβάνα).

Ένας κοτζάμ' βασιλιάς εγκατέλειψε τον θρόνο του και πήγε στο δάσος να γίνει ασκητής προκειμένου να αποκτήσει πνευματική διαύγεια, να φτάσει στη γνώση και να λύσει το αίνιγμα του σύμπαντος. Χίλιες μέρες κράτησε η απομόνωσή του. Την χιλιοστή, εμφανίστηκε μπροστά του ένας γέρος σοφός, γνώστης της ψυχής. Ο βασιλιάς του ζήτησε να τον διδάξει την αληθινή φύση της (ψυχής). Ο σοφός τον αποπήρε: «Διάλεξε άλλη επιθυμία». Ο βασιλιάς επέμενε. Ο σοφός πήρε φόρα:

«Στο βρομερό σαρκίο που είναι ένα ανακάτεμα από σάρκες, κόκαλα, δέρμα, μυαλό, σπέρμα, βλέννες, δάκρυα, σάλια, εκκρίματα, ούρα, αέρια και χολή, πόση νομίζεις πως θα είναι η χαρά από την ικανοποίηση μιας επιθυμίας; Στο σώμα αυτό που βασανίζουν το πάθος, η αγωνία, η απογοήτευση, ο φόβος, η αποθάρρυνση, η φθορά, η πείνα, η δίψα, τα γηρατειά, ο θάνατος, η αρρώστια, η θλίψη κι όλα αυτά, πόση θα είναι η χαρά που θα προκύψει από την ικανοποίηση μιας επιθυμίας; Βλέπουμε τον κόσμο να φθείρεται... Βλέπουμε τους ωκεανούς να ξεραίνονται, τα βουνά να γκρεμίζονται... Στον κύκλο αυτόν της ύπαρξης, πόση θα είναι η χαρά που θα προκύψει από την ικανοποίηση μιας επιθυμίας; αφού ο άνθρωπος γεννήθηκε και έζησε πάνω στη γη για να επιστρέψει πάλι σ' αυτήν;».

Μ' άλλα λόγια, ο σοφός αρνήθηκε να αποκαλύψει το μυστικό. Καθόλου τυχαία.

Οι Ινδοάριοι ήταν χωρισμένοι σε τέσσερις κάστες. Με πρώτη αυτή που περιλάμβανε τους υπερήφανους Ξατρίες ή Ξατρίγιας, που θεωρούσαν μεγάλη ατίμωση να πεθάνουν στα κρεβάτια τους. Μετά, ακολουθούσαν οι Βραχμάνες, βοηθοί των ιερέων στις θυσίες. Και ιερείς ήταν οι αρχηγοί ή οι βασιλιάδες. Στην τρίτη κάστα ανήκαν οι Βεσίεις: έμποροι, τεχνίτες, γεωργοί. Και στην τέταρτη οι Σούντρας, οι εργάτες και υπηρέτες απόγονοι των παλαιών ιθαγενών. Υπήρχε και μια πέμπτη κατηγορία ανθρώπων, οι εκτός κάστας Παρίες που υποχρεώθηκαν να μένουν έξω από το κοινωνικό σύνολο ως βέβηλοι και ακάθαρτοι. Ήταν κι αυτοί απόγονοι ιθαγενών αλλά ανήκαν σε φυλές που δεν θέλησαν να υποταχθούν στους Ινδοάριους κι αφανίστηκαν ή αιχμαλωτίστηκαν. Σε παρίες μετατρέπονταν και όσοι καταντούσαν δούλοι εξαιτίας αδικημάτων στα οποία υπέπιπταν. Από αυτούς προέρχονται οι «Ανέγγιχτοι» ή «Άθικτοι» των νεότερων χρόνων.

Αρχικά, αποφευγόταν η επιμειξία ανάμεσα στις κάστες αλλά υπήρχε. Στη Ραμαγιάνα, το ινδικό έπος των 48.000 στίχων, ένας Ξατρίγιας διαρρηγνύει τα ιμάτιά του, επειδή μια «υπερήφανη κόρη της φυλής των πολεμιστών» δέχτηκε να παντρευτεί «ένα σαλιάρη Βραχμάνη». Ακόμα και στα κατοπινά χρόνια, στην εποχή των αιρέσεων και του Ζαϊνισμού οι Ξατρίγιας θεωρούνταν οι πρώτοι. Και στα βουδικά βιβλία, οι Βραχμάνες περιγράφονται ως άνθρωποι «ταπεινής καταγωγής».

Οι βοηθοί όμως στις θυσίες Βραχμάνες δεν άργησαν να οργανωθούν. Όταν η θρησκεία έγινε πολύπλοκη, οι Βραχμάνες βρέθηκαν να είναι απαραίτητοι. Το ιερατείο που πρώτοι ανακάλυψαν οι Σουμέριοι κι έπειτα εφάρμοσαν οι Βαβυλώνιοι, οι Αιγύπτιοι και οι θεράποντες όλων των μεταγενέστερων αλλά και σύγχρονων θρησκειών, δεν είχε λόγο να μη ανδρωθεί και στην Ινδία. Δημιουργήθηκε ο βραχμανισμός με τους Βραχμάνες να μετατρέπονται σε ιερούς και απαραβίαστους, μόνους που δικαιούνται να ερμηνεύουν και να διδάσκουν τις Βέδες κι επιπλέον να είναι οι μόνοι που κανένας δεν μπορούσε να θανατώσει,

για οποιονδήποτε λόγο.

Πήρε χρόνο ώσπου να επέλθει η ανατροπή. Επήλθε όμως και οι Βραχμάνες έγιναν η πρώτη κάστα με τους Ξατρίγιας δεύτερη. Οι Ξατρίγιας αντιστάθηκαν. Ένας Ξατρίγιας ήταν ο Βούδας. Βουδισμός και βραχμανισμός αντιπάλεψαν χίλια χρόνια πάνω στην ινδική γη. Μετά, ο βραχμανισμός θεοποίησε τον Βούδα και καθάρισε. Κι έβαλε και τη γυναίκα «στη θέση της»:

Μπορούσε να παρακολουθεί τις ιεροτελεστίες, είχε δικαίωμα στη μόρφωση αλλά δεν της επιτρεπόταν να μελετά τις Βέδες, επειδή «όταν οι γυναίκες μελετούν τις Βέδες, κάτι δεν πάει καλά στο κράτος». Αν έμενε χήρα, αρχικά της επιτρεπόταν να ξαναπαντρευτεί. Μετά, όχι. Και τέλος, αν επιζούσε του άντρα της, εφαρμοζόταν το «σάτι»: Την έκαιγαν ζωντανή πλάι στη σορό του μακαρίτη. Το «έθιμο» ήταν άγνωστο στους πρώτους Βεδικούς Ινδούς.

Από την άλλη πλευρά, καλός σύζυγος ήταν αυτός που είχε το θάρρος, την αντοχή και τη θέληση να συντηρεί πολλές γυναίκες. Επίσημες συζύγους πάντα. Επιτρεπόταν και το αντίστροφο: Μια γυναίκα να παντρευτεί πολλούς άνδρες, αρκεί να μην σφάζονταν στην ποδιά της. Μ' αυτόν τον τρόπο, δύσκολα έμενε χήρα. Το έθιμο διατηρήθηκε στην Κεϋλάνη (σημερινή Σρι Λάνκα) ως το 1859 και στα ορεινά χωριά του Θιβέτ ως τη δεκαετία του 1920.

Έχει ήδη αναφερθεί ότι οι Ινδοάριοι οργανώθηκαν σε μικρά βασίλεια με την εξουσία των βασιλιάδων να περιορίζεται από συμβούλια πολεμιστών. Κάθε βασίλειο απαρτιζόταν από ένα αριθμό φυλών. Κάθε φυλή είχε τον «ράτζα» της, τον αρχηγό της που ελεγχόταν από το «συμβούλιο της φυλής». Και κάθε φυλή περιελάμβανε ανεξάρτητες αγροτικές κοινότητες που διοικούσαν οι συνελεύσεις των αρχηγών των οικογενειών.

Οι αγροί είχαν μοιραστεί ανάμεσα στις οικογένειες της αγροτικής κοινότητας αλλά ποτιζόνταν από κοινοτικά κανάλια. Τα αγροτεμάχια δεν επιτρεπόταν να πουληθούν σε ανθρώπους που δεν ανήκαν στην κοινότητα και μεταβιβάζονταν κληρονομικά με βάση την πατρογραμμική συγγένεια (από πατέρα σε γιο). Σχεδόν όλοι ήταν μικροϊδιοκτήτες που καλλιεργούσαν τα δικά τους χωράφια, καθώς η μισθωτή εργασία αποτελούσε μεγάλη ντροπή. Ανάμεσά τους ούτε πάμπλουτοι υπήρχαν ούτε πεινασμένοι.

Στις πόλεις, όλα τα επαγγέλματα ήταν οργανωμένα σε συντεχνίες (τεχνίτες μετάλλου, ξύλου, πέτρας, χαλκού, ελεφαντοστού, καλαθοποιοί, βαφείς, διακοσμητές, αγγειοπλάστες, ψαράδες, ναυτικοί του ποταμού, κυνηγοί, μπαρμπέρηδες, ανθοπώλες και μάγειροι). Η συντεχνία λειτουργούσε αυτόνομα χωρίς εξωτερικές επεμβάσεις κι έπαιζε τον ρόλο του διαιτητή ανάμεσα στα μέλη της αλλά και στα μέλη των οικογενειών τους, σε ένα είδος «οικογενειακής δικαιοσύνης».

Οι τιμές καθορίζονταν μετά από άγριο παζάρι, εκτός κι αν ο αγοραστής ήταν πολύ εύπιστος. Υπήρχε και ένας βασιλικός υπάλληλος, «επίσημος εκτιμητής» που καθόριζε τις τιμές αλλά και που δεν μπορούσε να είναι πανταχού παρών.

Η πρώτη μορφή εμπορίου ανάμεσα στους εγκατεστημένους πια Ινδοάριους γινόταν με ανταλλαγή: Μια αγελάδα για μια γυναίκα και μια κατσίκα. Μετά, κόπηκε νόμισμα: Ένα βαρύ χάλκινο νόμισμα για το οποίο το κράτος δεν έφερε καμία ευθύνη. Ήταν εγγυημένο από ιδιώτες που καθόριζαν κάθε φορά τη «συναλλαγματική» του ισοτιμία. Τα συσσωρευμένα νομίσματα φυλάσσονταν σε κρύπτες στα σπίτια ή θάβονταν στις αυλές, στο χώμα.

Αργότερα, εφευρέθηκαν οι «πιστωτικές επιστολές» («δώσ' του το εμπόρευμα και θα σε πληρώσω εγώ, όταν ιδωθούμε»). Έπειτα, τα δάνεια με τόκο 18%. Στην εποχή του Βούδα (Στ' π.Χ. αιώνας), ο τζόγος αποτελούσε καθημερινή ψυχαγωγία και τα ζάρια έδιναν κι έπαιρναν. Οι βασιλιάδες δημιουργούσαν ειδικές αίθουσες για ζάρια κι έπαιρναν μίζα από τα κέρδη.

Οι βασιλιάδες δεν το είχαν σε τίποτα να κλέψουν τα κοπάδια των γειτόνων τους, όπως άλλωστε γινόταν και στην Ελλάδα της ηρωικής εποχής. Επί Μεγάλου Αλεξάνδρου όμως (Δ' π.Χ. αιώνας) οι Ινδοί φάνηκαν τέρατα γνωστικότητας και τιμιότητας στους Έλληνες, καθώς σπάνια κατέφευγαν στα δικαστήρια και ποτέ δεν κλείδωναν τις πόρτες των σπιτιών τους.

Για να παντρευτεί κάποιος την καλή του, υπήρχαν τρεις τρόποι. Να του πει Εκείνη το μεγάλο «ναι», να την αγοράσει ή να την κλέψει. Για μια γυναίκα όμως, η πιο μεγάλη τιμή ήταν να την κλέψουν, η αμέσως επόμενη να την αγοράσουν και η τελευταία να την ρωτήσουν και να συγκατανεύσει.

(Έθνος της Κυριακής, 12.8.2001) (τελευταία επεξεργασία, 28.9.2009)